

Vier weken fietsen in Marokko (door Katrin GEERTS)

Deze trip vroeg een intense voorbereiding. In tegenstelling tot mijn vorige fietsreizen wilde ik in mijn eentje reizen, alleen naar een voor mij onbekend land. In iedere reisgids las ik telkens over de opdringerigheid en de agressiviteit van Marokkanen: "pseudo-gidsen zijn de pest van Marokko - ze vergallen je plezier als je dacht iets in je eentje te kunnen bezoeken". Kan het dan nog interessant zijn dit land in je eentje te bezoeken?

Al vanaf de eerste dag ervaar ik het tegenovergestelde. Ik ontmoet behulpzame mensen en overal word ik gastvrij onthaald. Een applaus of een duim in de lucht om me aan te moedigen, herders fluiten me toe vanuit de bergen, iedereen wuift, kinderen lopen me achterna en vragen om een dirham of een stylo. Ik ben blij deze fietstocht alleen te kunnen maken, om in alle vrijheid te kunnen stoppen waar en wanneer ik wil. De contacten zijn veelvuldig, af en toe krijg ik het gezelschap van een fietser, soms zelfs voor meerdere kilometers, en dat stoort me geenszins. En af en toe wil een groep jongeren hun stoerheid tonen door bruusk voor me af te remmen, me te duwen of aan mijn fietstassen te trekken. Ik krijg geen gelegenheid me alleen te voelen want ik ben constant in de weer. 's Avonds, na een kort restaurantbezoek en na het invullen van mijn dagboek en de planning voor de volgende dag, val ik oververmoeid meestal vlug in slaap. Enkele keren, wanneer geen hotel in de buurt was, kon ik bij mensen aan huis overnachten. Slechts eenmaal, maar toen arriveerde ik in het donker, was men wantrouwig en niet gretig mij te ontvangen. Meestal is een Marokkaanse familie heel gastvrij, meer zelfs, je wordt dikwijls uitgenodigd nog voor je kans ziet het zelf te vragen.

Theebezoek

Hetzelfde geldt voor een theebezoek. De communicatie is dikwijls een probleem. Hier en daar kent men gelukkig wel een woordje (gebrekkig) Frans. Voor de thee zit je zoals iedereen op het tapijt (schoenen uit!) rond een laag tafeltje. Thee zetten is een heel ritueel: wel tien maal wordt de thee overgegoten om zeker te zijn van een goede smaak. Dan volgt een couscousgerecht. Men eet met de rechterhand. Het vlees in de ronde schotel onder de couscous, wordt in gelijke hoopjes verdeeld! Ondertussen staat de TV - op batterijen - continu aan. Meestal geef ik wat uitleg aan de hand van de kaart van Marokko, en zo is de avond snel voorbij. Ik sliep gewoonlijk in de gemeenschappelijke kamer met vrouwen en kinderen, op tapijten en dekens. Deze vrouwen ontdoen zich 's nachts niet van hun kleren, zelfs niet van hun hoofddekseel. De mooiste herinneringen bewaar ik aan mijn eerste gastgezin. Ze gaven mijn beide handen een hennabehandeling. "Henna porte le bonheur", en dat kon ik juist deze maand goed gebruiken. Heel leuk was ook de overnachting bij een familie waar mijn vriend twee jaar geleden had gelogeed: de man bewaarde nog steeds het adres van "son ami belge" in zijn portefeuille! Maar onvergetelijk was de nacht die ik doorbracht bij de berbers. Tegen valavond tref ik op de piste tussen de Todra en de Dadès kloven twee meisjes aan bij een berbertent. Ik installeer me daar en krijg na een tijdje een stukje brood, versgebakken op een driepoot en houtvuur. In de schemeravond, omstreeks 19 uur, arriveren moeder en vader elk vanuit een verschillende richting met geiten en schapen. Mijn aanwezigheid lijkt hen niet te storen. De glaasjes worden uit een koffertje gehaald en er wordt onmiddellijk thee gezet. Het transistorradiootje gaat aan en rond het vuur spinnen moeder en oudste dochter wol. Op het vuur een pruttelende grote pot waaraan af en toe water werd toegevoegd. De groenten in de pot worden met brood opgenomen, en smaakten uiteindelijk heel lekker. We gaan vroeg slapen. De familie ligt rond het vuur, ik mag me in het tweede tentgedeelte installeren, op twee dekens die meneer nog over me heen legt. Enkele geiten vleien zich 's nachts tegen me aan. Keutels alom. Koude nacht. Om 4.30 uur begint de dag met het melken, en bij het eerste licht, omstreeks 7.30 uur, vertrekken ze weer voor de hele dag.

Ontmoetingen

Mijn reisverhaal begint en eindigt in de luchthaven van Casablanca. In 29 dagen - van 28-10 tot 25-11-1998 - en over 3555 km zal ik de cirkel rondmaken. Ik fiets door een fascinerend mooie natuur en zelfs op redelijk belangrijke wegen is weinig verkeer. Ik heb er zin in en fiets in twee dagen naar Meknes. Via Moulay Idriss en Volubilis bereik ik de volgende avond Fès. Het bezoek aan deze mooie stad loopt uit, de jeugdherberg van Azrou is voor donker niet meer haalbaar is. Ik installeer mijn tentje op de camping van Ifrane (1650 m). Ik ben er de enige gast. Van slapen komt tijdens de bijzonder koude nacht weinig in huis. De volgende dag trek ik een eind op met een groep Marokkaanse wielertoeristen, en zij maken alles goed. De groep is goed uitgerust met kledij en fietsen uit Frankrijk, allemaal gloednieuw materiaal. Op de Col du Zad (2178 m) bevind ik me in de Midden-Atlas. In het gastenboek van het hotel in Midelt vind ik 's avonds de gegevens van mijn vriend die er twee jaar geleden logeerde! Iets voor Rich kom ik mijn eerste fietscollega's tegen. Na deze Nieuw-Zeelanders volgen er nog meer, ze fietsen allemaal in tegenovergestelde richting. Zoiets is handig om info uit te wisselen. Ik overnacht iets voorbij de 'Tunnel de Légonnaire'. De Gorges du Ziz-vallei is vooral in deze periode - de dadelpluk - sprookjesachtig mooi. De geplukte dadels drogen op de daken. Ik krijg een grote tros aangeboden, maar ik bedank vriendelijk omwille van het gewicht. Langs de oevers van de grillig kronkelende rivier de Ziz staan prachtige kashba's (versterkte huizen in leem). Ik blijf twee nachten in Erfoud. De eerste morgen blijft mijn bagage in het hotel en ik fiets tussen de wanden van de kloof naar de zandduinen van Merzouga. De eerste 17 km op asfalt, de overige 31 km op een piste die één en al wasbord is. Gekleurde paaltjes bakenen de weg af voor de horden toeristen. Met 4 X 4 's keren zij terug van een zonsopgang in de woestijn. De toeristenmassa en het onvriendelijke onthaal ter plaatse, ik ervaar deze populaire uitstap als een mislukking. Om geen tweemaal dezelfde weg te moeten nemen, keer ik naar Erfoud terug via Rissani. Deze weg, eigenlijk is er geen weg, bleek veel moeilijker te zijn dan ik dacht. Langs het saaie traject tussen Erfoud en Tinerhir kamp ik de hele dag met een verschrikkelijke tegenwind. Uiteindelijk daalt mijn snelheid tot 7 km per uur! Juist wanneer ik overweeg bij berbers te kamperen en Tinerhir te laten voor de volgende dag, gaat de wind een beetje liggen. In het schemerdonker onthaalt een groepje lastige jongeren me in Tinerhir. Ik ben totaal uitgeput. In het hotel wil de eigenaar me op mijn kamer verleiden met een zak sinaasappelen, maar ik wijs zijn gunsten af.

Pech onderweg

's Morgens verlaat ik de beschaving waardoor ik niets merk van de verjaardag van de Groene Mars (6 november). Na de prachtige Todra kloof volg ik de nog enigszins berijdbare maar onbeschrijflijk mooie piste richting Tamtattouchte. Dit plaatsje uitrijdend vind ik niet direct de juiste weg. Exhibitionistische jonge knaapjes ("le sex est bon en Maroc") zetten me op de verkeerde splitsing, in de hoop dat ik zal betalen voor hun hulp (?). Ik geef niet op. De weg wordt nu afschuwelijk slecht omwille van de grote keien en de steilheid naar een hoogte van 2800 meter. Ik moet regelmatig afstappen en doe 3 km in een half uur. Langs deze piste passeert geen auto meer. Hier en daar nog een berbertent, een herder met wat schapen en plots in de 'middle of nowhere', een Fransman op de fiets! Iets verder overnacht ik bij mijn vrienden de berbers. 's Morgens, na de klim over de top, bereik ik Msemrir in volle marktbezigheden op de nog echt authentieke souk. Een marktbezoeker fietst een heel eind met me mee. Ook al is het nog zo warm (25° C), zijn wintertrui en zijn warme muts gaan niet uit. Ik dank hem voor de theepauze. Via de Gorges de Dadès bereik ik op meer toeristisch asfalt Boumalne-Dadès. Ik vind een rustig hotelletje op de heuvel ietwat uit het centrum. De 'vallée du Dadès' is enkel in maart-april aantrekkelijk wanneer de rozen in bloei staan. Quarzazate fiets ik snel in en uit, om 24 km verder vrij te kamperen in een oase. Rustige nacht! Na heel wat klimwerk door naakte berglandschappen en één lange afdaling bereik ik uiteindelijk Agdz. Vanaf Agdz loopt een 164 km lange asfaltweg naar Zagora grotendeels langs de rivier door een vallei met palmbossen, velden en prachtige ksour (leem huizen). Ik overnacht in een hotel in Zagora. 's Morgens neem ik de bus terug naar Agdz. De fiets gaat op het dak en de fietstassen in de bagageruimte. Het valt me op dat alles vanop de fiets veel

mooier is dan vanuit de bus: dit gaat me te snel en per fiets beleef je meer intens. Ik zie mensen bij de waterput maar kan hen geen water vragen, ik zie mensen dadels plukken maar niemand kan er mij schenken. Op de goed berijdbare piste van Agdz naar Tasla ben ik blij weer op de fiets te zitten, maar het is mijn dagje niet: eerst breekt de stuurtasbeugel, dan volgt mijn tweede lekke band én ik lijk totaal uitgeput. Met veel moeite geraak ik over de "Tizi's" (bergtoppen) naar Tazenakht. Hier laat ik direct een identieke (doch niet uit aluminium) nieuwe beugel lassen. Naar Marokkaanse normen een nogal prijzig werkje, maar ze moeten het geld dan ook onder drie verdelen: de tolk, de man die de lengtes afmeet en de man die het eigenlijke werk doet! Ik slaap vredig in het enige hotel en ga er 's morgens weer met volle moed en motivatie tegenaan. Ik geraak makkelijk over elke Tizi. Na de prachtige kashba van Aït Benhaddou volgt een ongelooflijk mooie, maar zeer slechte piste: keiig en steil. Halverwege boven word ik uitgenodigd om te overnachten. 's Morgens vergezellen enkele mannen per ezel me op weg naar de markt van Telouët. Hier ook begint opnieuw het asfalt. Dit mooi smal weggetje komt uit op de drukkere weg naar de Tizi-n-Tichka (2260 m), jammer genoeg een zeer toeristische baan met souvenirstandjes. Omdat ik de jeugdherberg van Asni verkies, rest er maar een halve dag om Marrakech te bezoeken. Ik geniet meer van de Tizi-n-Test (2092 m) dan van de Tizi-n-Tichka: een smallere weg, veel minder verkeer, veel minder toeristen, geen souvenirstandjes behalve op de top. De Hoge Atlas heb ik ook weer achter de rug. Na het bezoek aan Taroudannt keer ik terug naar de afslag richting Tata. Langs deze aantrekkelijke en zeer rustige route zie je af en toe een herder, geiten hoog klimmend in acaciabomen en vrouwen die tot laat in de avond met ezels de velden ploegen. Terwijl ik een foto neem van zo'n werkende vrouw, stopt een auto en de chauffeur roept me toe: "Ah oui, ça c'est le vrai Maroc!". Ik antwoord de man dat ik inderdaad alleen werkende vrouwen zie en pratende mannen langs de weg. Ik passeer schitterende oases met volledig gesluierde vrouwen in mooie donkerblauwe kleden. De saaie weg vanaf Tata, over Akka, lijkt eindeloos lang, met slechts één tot twee auto's per dag. Je ziet zelfs geen herder, zo dor is het landschap. Om de absolute stilte tijdens een 'mandarijnenstop' te breken richt ik mij tot de vliegen op mijn stuurtas: "ja, jullie kunnen meereizen, maar dan wel tegen één dirham per vijf kilometer"...

Nabij Fam-el-Hisn volgt een eerste gendarmen controle, maar ondertussen kan ik mijn drinkbussen vullen met lekker water. Een dag later ben ik weer in de beschaafde wereld van Bouizakarne en Guelmim, de poort naar de Sahara. Ik word aangesproken door een vurige man die zo graag met mij de nacht wil doorbrengen: "J'ai tellement envie". Ik vervolg gewoon mijn route... Ik wil graag nog eens vrij kamperen, maar uiteindelijk kom ik terecht bij enkele leraars. Die zijn zeer geïnteresseerd in onze westerse cultuur en het schoolwezen. Over hun eigen schoolsysteem vertellen ze weinig goeds. In het Spaans aandoende Sidi Ifni kan ik eindelijk pootje baden in zee. Ik blijf de kustweg volgen tot Gouizim, waarna ik bergop, bergaf landinwaarts fiets naar Tiznit. Al enkele dagen heb ik last van hevige diaree en elk bergje wordt me te zwaar. 's Anderendaags door een bijzonder mooie streek naar Tafraoute, speelt buikpijn me echt parten over de Col du Kerdous (1100 m). De Anti-Atlas! Ik bereik het onaantrekkelijke Agadir en volg de golvende kustlijn langs de bananendorpen Tanrhaht en Tamri. In Tamanar eet ik mijn laatste tajineshotel. Ik heb nog 2,5 dagen en een weinig interessante route voor de boeg, zodat ik niet lang in Essaouira kan blijven. Misschien nam ik hier beter de bus over Safi en El-Jadida, want juist nu staat er continu een strakke tegenwind. Maar ik bereik graag mijn doel per fiets. En op een lift van 25 km na met een truck, maak ik zo de cirkel rond. In het donker bereik ik de luchthaven van Casablanca. Morgenvroeg is de terugvlucht.

Daar waar de eerste drie weken alles fantastisch, prachtig en ongelooflijk mooi is, begin je de vierde week alles toch wat te relativiseren. En dan is het tijd om naar huis te gaan... Zodat je alleen nog maar de mooie herinneringen overhoudt...

Praktische informatie: Marokko per fiets.

- Visum:** niet nodig, enkel een geldig paspoort.
- Munteenheid:** op 27 oktober 1998: 1 Dh (Dirham) = 3,78 BEF (luchthavenkoers)
Marokkaans geld in- en uitvoeren is verboden.
- Transport:** naar Casablanca met Air France: 9270 BEF
In Parijs overstappen van Charles de Gaulle naar Orly.
- Fietsseizoen:** ideaal van april tot november, maar juli-augustus is veel te warm.
- Kaart:** Maroc (Michelin nr. 959) 1:1.000.000 met detailkaarten 1:600.000 (1998)
- Reisgidsen:**
Trotter: Marokko	1994
Lonely Planet: Morocco	1998
The Rough Guide: Morocco	1993
Dominicus: Marokko	1993
ANWB reisgids: Marokko	1992
Standaard gidsen: Marokko	1993
- Tijdsverschil:** 's zomers is het in Marokko 2 uur vroeger dan bij ons
's winters is het in Marokko 1 uur vroeger dan bij ons
- Wegen en bewegwijzering:** zeer goede geasfalteerde wegen, en de bewegwijzering is overal zeer nauwkeurig. Mijlpalen duiden elke km afwisselend de afstand aan naar de twee tot drie dichtstbijzijnde steden (soms dorpen). Van de 3555 km koos ik wel voor 257 km piste, die soms slecht (niet) berijdbaar was.
- Overnachting:** Camping (1 X): proper sanitair
Jeugdherberg (2 X)
Hotel (14 X): ook de hotelovernachting is zeer goedkoop (20 à 40 Dh).
Deze prijzen gelden ook voor camping en jeugdherberg
De hotels waren steeds sober maar proper en rustig
Vrij kamperen (1 X)
Bij particulieren thuis (10 X) - zeer gastvrij
De luchthaven (2 X)
- Eten en drinken:** Zeer goedkoop.
- HARINA: voedzame soep met tomaten, vermicelli, groenten, rijst, stukjes kippen- of schapenvlees, kruiden
 - TAJINE: stoofschotel met stukjes schapenvlees of vis naar keuze, en enkele groenten (aardappelen, wortelen, uien) in olie.
Harina en Tajine worden geserveerd met brood.
 - Melk, brood, yoghurt, confituur is overal makkelijk te vinden
 - Drank: veel frisdranken, bij mensen thuis: thee
- Fietsonderdelen en reparatie:** enkel in zeer grote plaatsen
- Info adressen:**
- Nationale dienst voor toerisme van Marokko
Grasmarkt 66, 1000 BRUSSEL
 - Ambassade van Marokko

29, Boulevard St-Michel, 1040 BRUXELLES